

**MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI XALQ AMALIY SAN’ATI
VOSITASIDA RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-PEDAGOGIK MASALALARI**

Yuldashaliyeva Asalxon Akmaljon qizi

NamDPI, Maktabgacha ta’lim kafedrası magistranti

E-mail: asalxonyuldashaliyeva@gmail.com

+998950279877

<https://orcid.org/0009-0000-1088-7010>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19429575>

***Annotatsiya:** mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni xalq amaliy san’ati vositasida rivojlantirishning ilmiy-pedagogik masalalari tahlil etiladi. Bolalarning badiiy–ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishda milliy hunarmandchilik, bezak san’ati, kashtachilik, yog‘och o‘ymakorligi kabi xalq amaliy san’ati turlarining o‘rni va ahamiyati asoslab beriladi. Shuningdek, xalq amaliy san’ati elementlarini ta’lim jarayoniga integratsiya qilish, estetik didni shakllantirish, ijodiy tafakkurni rivojlantirish bo‘yicha metodik yondashuvlar bayon etiladi. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta’lim muassasalarida tarbiyalanuvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan ilg‘or pedagogik texnologiyalarni qo‘llash bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqishga asos bo‘lib xizmat qiladi.*

***Kalit so‘zlar:** maktabgacha ta’lim, xalq amaliy san’ati, badiiy–ijodiy qobiliyat, estetik tarbiya, pedagogik metodlar.*

**НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ
ПОСРЕДСТВОМ НАРОДНОГО ПРИКЛАДНОГО ИСКУССТВА**

Юлдашалиева Асалхан Акмалджан кизи,

НамГПИ, магистрант кафедры дошкольного образования

***Аннотация:** В данной статье анализируются научно-педагогические аспекты развития дошкольников посредством народного прикладного искусства. Обосновывается роль и значение таких видов народного прикладного искусства, как национальное ремесло, декоративное искусство, вышивка, резьба по дереву, в формировании художественно-творческих способностей детей. Также рассматриваются методические подходы к интеграции элементов народного прикладного искусства в образовательный процесс, формированию эстетического вкуса и развитию творческого мышления. Результаты исследования служат основой для разработки рекомендаций по применению передовых*

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to‘plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

педагогических технологий, направленных на развитие творческих способностей воспитанников дошкольных образовательных учреждений.

Ключевые слова: дошкольное образование, народное прикладное искусство, художественно-творческие способности, эстетическое воспитание, педагогические методы.

SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL ISSUES OF DEVELOPING PRESCHOOL CHILDREN THROUGH FOLK APPLIED ARTS

Yuldashaliyeva Asalkhan Akmaljon's daughter,

NamSPI, master student of the Preschool Education Department

Annotation: *this article analyzes the scientific and pedagogical aspects of developing preschool children through folk applied arts. The role and significance of various types of folk applied arts, such as national craftsmanship, decorative arts, embroidery, and wood carving, in shaping children's artistic and creative abilities are substantiated. The article also presents methodological approaches to integrating elements of folk applied arts into the educational process, fostering aesthetic taste, and developing creative thinking. The research results serve as a basis for developing recommendations on the application of advanced pedagogical technologies aimed at enhancing the creative abilities of preschool educational institution students.*

Key words: *preschool education, folk applied arts, artistic and creative abilities, aesthetic education, pedagogical methods.*

Kirish

Maktabgacha yoshdagi bolalarning estetik tarbiyasini shakllantirish va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish zamonaviy pedagogikaning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Erta yoshdan boshlab bolalarning badiiy-estetik didini o‘stirish, ularni milliy madaniyat va san’at namunalari bilan bahramand qilish ularning shaxs sifatida kamol topishiga muhim hissa qo‘shadi. Shu nuqtai nazardan, xalq amaliy san’ati vositalaridan foydalanish bolalarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishda samarali usul sifatida e’tirof etiladi.

Xalq amaliy san’ati – milliy merosning ajralmas qismi bo‘lib, unda xalqning tarixi, urf-odatlarini, madaniyati va hayot tarzi o‘z ifodasini topadi. Bolalarni ushbu san’at turlari bilan tanishtirish orqali ularning tasavvur doirasini kengaytirish, badiiy didini shakllantirish va ijodiy faoliyatga bo‘lgan qiziqishini oshirish mumkin. Ayniqsa, maktabgacha yosh davri bolalarning

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

san’atga bo’lgan qiziqishi yuqori bo’lgan davr bo’lib, ularga milliy an’ana va qadriyatlarni singdirish uchun eng qulay palla hisoblanadi.

Mazkur maqolada xalq amaliy san’ati vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslari tahlil qilinadi. Shuningdek, ushbu jarayonda qo’llaniladigan samarali pedagogik metodlar, texnologiyalar va usullar haqida fikr yuritiladi. Xalq amaliy san’ati elementlaridan foydalanish orqali bolalarda ijodiy tafakkurni rivojlantirish imkoniyatlari va pedagogik yondashuvlarning samaradorligi yoritib beriladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

O’zbek va jahon pedagogikasida xalq amaliy san’ati bolalarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish vositasi sifatida keng o’rganilgan. Xususan, Vygotskiy L.S., Ushinskiy K.D., Montessori M. kabi mutaxassislar bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda san’at va amaliy mashg’ulotlarning o’rni haqida ilmiy qarashlar bildirishgan[1,3,4]. Ushbu olimlarning ta’kidlashicha, san’at turlari orqali bola ongini faollashtirish, uning tasavvur va badiiy tafakkurini rivojlantirish pedagogikaning muhim yo’nalishlaridan biri hisoblanadi.

O’zbekistonda esa A. Qayumov, G’. Niyozova, Sh. To’xtaxodjeyev, Z. Rasulova kabi pedagog-olimlar xalq amaliy san’atining tarbiyaviy ahamiyatini o’rganib, maktabgacha ta’lim tizimiga integratsiya qilish masalasiga e’tibor qaratishgan[2,5]. Ularning tadqiqotlarida milliy qadriyatlarni maktabgacha yoshdagi bolalar ongiga singdirish, badiiy ijodkorlikni rivojlantirish hamda milliy hunarmandchilik elementlarini ta’lim jarayoniga tatbiq etish bo’yicha metodik tavsiyalar berilgan. Adabiyotlar tahlili shuni ko’rsatadiki, xalq amaliy san’ati vositalaridan foydalanish maktabgacha yoshdagi bolalar tarbiyasida estetik did va ijodiy tafakkurni shakllantirishning samarali yo’nalishlaridan biri hisoblanadi. Ilmiy manbalarning tahlili asosida xalq amaliy san’atining bolalar rivojlanishidagi o’rni va uning pedagogik ahamiyati chuqur o’rganildi.

Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni xalq amaliy san’ati vositasida rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslarini o’rganish uchun kompleks metodologik yondashuv qo’llanildi. Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlar asosiy o’rin tutdi:

nazariy tahlil, emperik tadqiqot, taqqoslash va tahlil[1,2].

Nazariy tahlil jarayonida xalq amaliy san’atining pedagogik ahamiyatini ochib berish, maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga oid ilmiy manbalarni o’rganish.

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

Emperik tadqiqot bosqichida maktabgacha yoshdagi bolalar bilan olib borilgan mashg’ulotlar natijalarini kuzatish, pedagogik tajribalarni o’rganish va tahlil qilish amalga oshirildi.

Taqqoslash va tahlil bosqichida esa maktabgacha yoshdagi bolalar bilan olib borilgan amaliy mashg’ulotlar natijalarini boshqa usullar bilan erishilgan natijalar bilan solishtirildi.

Tadqiqot davomida xalq amaliy san’atidan foydalanishning samaradorligi aniqlanib, uning bolalar ijodiy rivojlanishiga ijobiy ta’siri amaliy dalillar asosida tasdiqlandi. Shuningdek, pedagogik faoliyatda ushbu san’at turlaridan unumli foydalanish bo’yicha tavsiyalar ishlab chiqildi[6,7].

Natijalar va muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatdiki, xalq amaliy san’ati elementlaridan foydalanish maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-estetik didini shakllantirish va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim rol o’ynaydi. Eksperimentlar natijasida aniqlanishicha, san’atga asoslangan ta’lim metodlari bolalarning ijodiy tafakkurini faollashtirib, ularda badiiy estetik hissiyotlarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, pedagogik tajriba jarayonida xalq amaliy san’atining turli turlari – naqshinkorlik, kulolchilik, gilamdo’zlik va yog’och o’ymakorligidan foydalanish bolalarning badiiy-estetik didi va mayllariga ijobiy ta’sir ko’rsatdi. Tarbiyalanuvchilarning san’atga bo’lgan qiziqishi ortib, ijodiy ishlarni mustaqil bajarish qobiliyati rivojlanganligi kuzatildi.

So’rovnoma natijalari shuni ko’rsatdiki, ota-onalar va tarbiyachilar xalq amaliy san’ati vositalarining bolalar rivojlanishiga ijobiy ta’sirini e’tirof etishgan. Ularning fikricha, milliy hunarmandchilik va san’at elementlaridan foydalanish nafaqat bolalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga, balki ularning milliy qadriyatlarga bo’lgan hurmatini oshirishga ham xizmat qiladi.

1.1-jadval

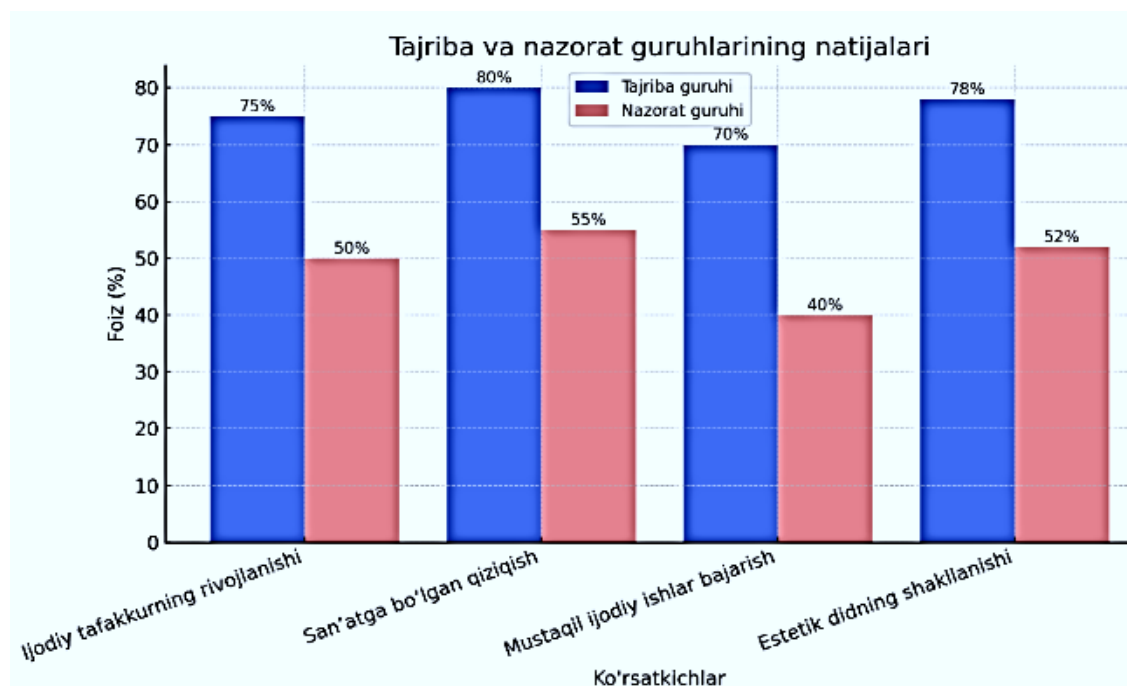
Ko’rsatkichlar	Tajriba guruhi (san’at elementlari bilan)	Nazorat guruhi (an’anaviy usulda)
Ijodiy tafakkurning rivojlanishi	Yuqori (75%)	O’rtacha (50%)
San’atga bo’lgan qiziqish	Juda yuqori (80%)	O’rtacha (55%)
Mustaqil ijodiy ishlar bajarish	Yaxshi (70%)	Past (40%)

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to‘plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

Estetik didning shakllanishi	Yuqori (78%)	O‘rtacha (52%)
-------------------------------------	--------------	----------------

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, xalq amaliy san’ati elementlaridan foydalangan holda o‘qitish natijasida bolalarning ijodiy qobiliyatlari, estetik didi va mustaqil ijodiy faoliyati yuqori darajada rivojlangan. Tadqiqot natijalari ota-onalar va pedagoglarning fikrlari bilan ham tasdiqlandi. Shuningdek, xalq amaliy san’ati vositalarining ta’lim jarayoniga keng joriy etilishi bolalarning san’atga bo‘lgan qiziqishini oshirib, ularning shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatishi aniqlandi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, xalq amaliy san’atini maktabgacha ta’lim dasturlariga keng joriy etish, ushbu yo‘nalishda maxsus metodik qo‘llanmalar ishlab chiqish va tarbiyachilar uchun malaka oshirish kurslarini tashkil etish lozimligi ta’kidlanadi.

1.1-rasm. Tajriba-sinov jarayonlari solishtirma diagrammasi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, xalq amaliy san’atini maktabgacha ta’lim dasturlariga keng joriy etish, ushbu yo‘nalishda maxsus metodik qo‘llanmalar ishlab chiqish va tarbiyachilar uchun malaka oshirish kurslarini tashkil etish lozimligi ta’kidlanadi.

Xulosa

Maktabgacha yoshdagi bolalarni xalq amaliy san’ati vositasida rivojlantirish ularning badiiy–ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari shuni

“Yosh tadqiqotchilar va talabalar ilmiy faoliyatida innovatsiya, integratsiya va zamonaviy ta’lim muammolari: nazariya va amaliyot” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plami. I son (2026-yil, 1-aprel)

ko’rsatadiki, xalq amaliy san’ati elementlaridan foydalanish bolalarning estetik didini o’stirish, ijodiy tafakkurini rivojlantirish va milliy madaniyatga bo’lgan qiziqishini oshirishda samarali vosita hisoblanadi.

Bolalar bilan olib borilgan pedagogik tajribalar asosida, xalq amaliy san’ati orqali tasviriy, me’moriy va hunarmandchilik ko’nikmalarini rivojlantirish bo’yicha innovatsion metodlar ishlab chiqildi. Ushbu metodlar bola shaxsini har tomonlama rivojlantirishga, ularda ijodkorlik va mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalariga ko’ra, maktabgacha ta’lim muassasalarida xalq amaliy san’atiga asoslangan dasturlarni joriy etish bolalarning nozik motorikasini rivojlantirish, didaktik o’yinlar va ijodiy mashg’ulotlar orqali ularning ijtimoiy va kommunikativ qobiliyatlarini oshirish imkonini beradi. Shuningdek, bu jarayon o’qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish va pedagogik innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq etishda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, xalq amaliy san’ati vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy–ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishga, milliy madaniy qadriyatlarni yosh avlod ongiga singdirishga va ularning ijodiy tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. F.R.Qodirova, Sh.Q.Toshpulatova, N.M.Qayumova, N.M.Azamova “Maktabgacha pedagogika”. Darslik. 2019-yil.
2. F.R.Qodirova, Sh.Q.Toshpulatova, N.M.Qayumova. “Maktabgacha pedagogika” – Toshkent: Tafakkur. 2021.
3. Z.E.Qo’ziyeva “Xalq amaliy san’ati” O’quv qo’llanma. – Navoiy, 2012.
4. “Çocukluk döneminde sanat ve yaratıcılık”. Elif Çelebi Öncü. – İstanbul üniversitesi. 2010.
5. Xasanboeva O.U. va boshq. “Maktabgacha ta’lim pedagogikasi”. – T.: Ilmziyo. 2006.
6. Sh.Shodmonova. “Maktabgacha ta’lim pedagogikasi”. – T: Fan va texnologiya, 2008.
7. N.M.Qayumova “Maktabgacha pedagogika”.– T: “TDPU” nashriyoti. 2013 y